

Irodalmi irányzatok Curente literare

Romatism – Romantika

Romantismul este o amplă mișcare artistică și culturală. O definiție propriu-zisă a romantismului nu există, dar o serie de trăsături comune pot fi identificate:

- cultivarea emoției individuale; a fanteziei ca evadare din realitatea considerată meschină
- evaziunea: în istorie, în spații exotice, în vis
- descoperirea unor categorii estetice precum urâtul, grotescul, feericul
- asocierea stărilor umane cu stări ale naturii, o interpretare subiectivă a naturii
- situații și personaje excepționale
- din punct de vedere stilistic, preferința pentru valorile antitezei
- geniul și determinările sale
- condiția poetului în lume

A romantika egy mindenre kiterjedő művészeti és kulturális irányzat. Pontos meghatározása nem lehetséges, de egy sor közös tulajdonság meghatározható:

- *az egyéni érzés ápolása; a fantázia, mint szökés a jelentéktelennek tartott valóságból*
- *menekülés a történelemből, egzotikus helyekre, az álomba*
- *felfedeznek bizonyos esztétikai csoportokat, mint a csúnya, a groteszk, a tündéri*
- *a természet állapotát azonosítják bizonyos emberi állapotokkal, sajátos értelmezést kap a természet*
- *különleges helyzetek és szereplők*
- *stilisztikai szempontból az ellentét értékeinek felfedezése*
- *a zseni és annak meghatározásai*
- *a költő léte a világban*

Tradiționalism – A tradicionalizmus

Tradiționalismul este un curent cultural care, așa cum sugerează și numele, prețuiește, apără și promovează tradiția, percepută ca o însumare a valorilor arhaice, tradiționale ale spiritualității și expuse pericolului degradării și eroziunii. O notabilă încercare de conservare a valorilor tradiției românești se regăsește în activitatea poporanismului și sămănătorismului, care s-au manifestat pregnant în primele două decenii ale secolului al XX-lea și a căror reacție a avut și un aspect negativ, deoarece adepții acestor curente au respins cu fermitate orice tendință de modernizare a literaturii naționale.

A tradicionalizmus egy olyan kulturális irányzat, mely, ahogy a neve is mutatja, értékeli, óvja és hirdeti a nemzeti értéket. Ezen érték az ősi, hagyományos lelkület összessége, melyet a leépülés és a pusztulás fenyeget. A román hagyományörzés figyelemre méltó próbálkozása a poporanizmus és sămănătorizmus tevékenysége, mely a XX. század elején fejtette ki hatását. Káros oldala is volt, mert a mozgalom hívei mereven elutasítottak bárminemű újítást a nemzeti irodalom területén.

Trăsăturile tradiționalismului:

- întoarcerea la originile literaturii
- ideea că mediul citadin este periculos pentru puritatea sufletelor
- promovează problematica țăranului
- pune accent pe etic, etnic, social
- cultivă universul patriarhal al satului
- proza realistă de reconstituire socială
- istoria și folclorul sunt principalele izvoare de inspirație, dar într-un mod exaltat
- ilustrarea specificului național, în spirit exagerat

A tradicionalizmus tulajdonságai:

- *visszatérés az irodalom gyökereihez*
- *úgy vélték, hogy a városi környezet veszélyes a lelkek tisztaságára*
- *a paraszt problematikája kerül előtérbe*
- *a hangsúly az erkölcsre, a nemzetiségre és a társadalomra esik*
- *a falu patriarchális világát jeleníti meg*
- *a realista próza társadalombeli helyreállítása*
- *a fő inspirációs források a történelem és a néphagyomány, de túlzott mértékben*
- *túlzásba viszik a nemzeti sajátosságok bemutatását is*

Romanul realist/obiectiv – A realista/objektív regény

Romanul este opera epică, în proză, de mare întindere, cu o acțiune desfășurată pe mai multe planuri și la care participă un număr mare de personaje.

A regény az a nagy terjedelmű, prózában íródott epikus mű, melynek cselekménye több síkon játszódik és sok szereplője van.

Trăsăturile romanului obiectiv – Az objektív regény tulajdonságai

- își propune să reflecte existența obișnuită
  - universul fictiv al operei literare este construit după principiul verosimilității
  - construcția subiectului respectă ordinea cronologică
  - incipitul se află într-o strânsă legătură cu finalul
  - incipitul prezintă cadrul acțiunii, fixează timpul, reunește cele mai importante personaje din roman
  - acțiunea se desfășoară coerent, fără apariția unor situații neprevăzute, evoluția ei putând fi anticipată
  - finalul este închis, rezolvând conflictele și nepermițându-i cititorului alte interpretări
  - personajul este reprezentativ pentru o categorie socială sau umană, fiind deseori vorba de tipuri
  - personajul este surprins într-un proces de transformare
  - naratorul este omniscient, relatând la persoana a III-a, neutru și impersonal, fără să emită judecăți de valoare, să comenteze faptele sau să explice situațiile
-
- *célja az általános létezés bemutatása*
  - *a mű kitalált világa a lehetséges alapelvein nyugszik*
  - *a cselekmény követi az időrendi sorrendet*
  - *a kezdet és a vég szoros kapcsolatban van*
  - *a bevezető bemutatja a cselekmény körülményeit, meghatározza az időpontot, egyesíti a legfontosabb szereplőket*
  - *a cselekmény egységesen zajlik, egyes előre nem látott események nélkül, fejlődését előre lehet jelezni*
  - *a befejezés zárt, megoldódnak a konfliktusok, nem engedtetik meg az olvasónak más fajta értelmezés*
  - *a szereplő saját társadalmi vagy emberi kategóriájának képviselője, típus-szereplő*
  - *a szereplő átalakuláson megy át*
  - *a mesélő mindentudó, egyes szám harmadik személyben mesél, semleges és személytelen, anélkül, hogy értékítéletet alkotna, a tettekhez megjegyzéseket fűzne vagy megmagyarázna helyzeteket*

Elemente de realism balzacian - A Balzac-i realizmus elemei

- tema romanului: alcătuirea unei imagini complete a burgheziei de la începutul secolului al XX-lea
  - motivul moștenirii
  - motivul paternității
  - expozițiunea stabilește fixarea exactă în timp și spațiu, descrierea mediului
  - caracterizarea personajelor se realizează prin legătura cu mediul ambiant, vestimentație acestea sunt încadrate într-o tipologie
  - notarea amănuntelor semnificative
  - descrieri minuțioase, tehnica detaliului
-
- *a regény témája: teljes képet alkot a XX. század eleji polgárságról*
  - *az öröklés kérdése*
  - *az apaság kérdése*
  - *a bevezető meghatározza a cselekmény pontos idejét és helyét, a környezet leírása*
  - *a szereplők jellemzése szoros kapcsolatban van a külső környezettel, öltözködéssel, mindezek egy kategóriába tartozók*
  - *a jelentőségteljes apróságok megjegyzése*
  - *aprólékos leírások, a részletek technikája*

Simbolismul – A szimbolizmus

Trăsăturile simbolismului:

- tema generală a poeziilor simboliste o constituie condiția nefericită a poetului într-o societate superficială
- raportul dintre simbol și eul poetic nu este exprimat, ci sugerat
- poezia simbolistă exprimă numai atitudini poetice sau stări sufletești specifice acestui curent literar
- corespondența dintre cuvinte și elemente din natură este principala modalitate de realizare literară a poeziilor
- muzicalitatea versurilor
- versul liber, ca noutate prozodică
- cromatica și olfactivul simbolizează stări și atitudini poetice

A szimbolizmus tulajdonságai:

- *a szimbolista versek általános témája a költő boldogtalan állapota egy felszínes társadalomban*
- *a szimbólum és a költői én közti viszony sugallva van*
- *a szimbolista vers csak erre az irányzatra jellemző érzéseket közvetít*
- *a versek megformálásának elsődleges módozata a szavak és a természet részeinek egyeztetése*
- *a versek zeneisége*
- *verstani újítás a szabad vers*
- *költői állapotot és hozzáállást szimbolizálnak a színek és a szagok*

Particularități moderniste – Modernista sajtóosságok

Modernismul reunește unele grupări, direcții și orientări estetice, care apar în literatura română în această perioadă, conturându-se ca o manifestare artistică amplă.

A modernizmus bizonyos esztétikai csoportokat és irányzatokat egyesít, melyek ebben az időben jelennek meg a román irodalomban, egy teljes értékű művészeti irányzatot hozva létre.

Trăsături – Tulajdonságok

- preocuparea pentru tema cunoașterii
  - se face apel la funcția simbolică a limbajului
  - se cultivă principiul disonanței
  - apare estetica urâtului
  - se observă intelectualizarea emoției
  - o caracteristică dominantă a limbajului este ambiguitatea
  - depersonalizare
  - dezumanizare
  - autorii moderniști sunt indiferenți la gustul publicului comun
-
- *a megismerés témája iránti érdeklődés*
  - *szimbólumok használata*
  - *a rossz hangzás elvének használata*
  - *a csúnya szépként látása*
  - *az érzés ésszel való magyarázata*
  - *az egyik fő tulajdonság a nyelv kétértelműsége*
  - *személytelenítés*
  - *embertelenítés*
  - *a modernista szerzők nem törődnek a közízléssel*

Programul **modernismului** este caracterizat prin:

- trecerea de la tema rurală, la tema urbană
- personajele țărănești sunt înlocuite cu cele intelectuale
- crearea romanului de analiză psihologică

A modernizmus programját jellemzi:

- *a falusi témáról a városi témára térnek át*
- *a paraszti szereplőket az intellektuel helyettesíti*
- *a pszichoanalízis-regény fogalmának megalkotása*

Existențialism – Egzisztencializmus

Curent filozofic decadent, idealist-subiectiv, din epoca imperialismului, care opune lumii materiale, vieții fizice și sociale reale. Susține zădărnicia activității sociale și luptând împotriva mișcărilor sociale progresiste și a organizațiilor revoluționare ale proletariatului.

Dekadens, egyéni-idealista filozófiai irányzat az imperializmus korából, mely ellenszegül az anyagi világnak, a valós fizikai és társadalmi életnek. A szociális tevékenység teljes fölöslegességét hangsúlyozza, és harcol a haladó irányzatokkal valamint a proletarizmus lázadó szervezeteivel.

Neomodernizmul – A neomodernizmus

Neomodernizmul este orientarea literară din anii 1960-1970, prin care se încearcă revigorarea poeziei, prin înnoirea valorilor tradiționale cu cele interbelice.

A neomodernizmus az a 1960-1970-es évekbeli irodalmi irányzat, mely megpróbálja felfrissíteni a vers műfaját a hagyományos és a háború közti értékek összekapcsolásával.

Trăsături – Tulajdonságok

- sensibilitatea creatoare
  - expansiunea imaginației
  - luciditatea și fantezia
  - sensibilitatea și ironia
  - preferința pentru metaforă (ambiguitatea)
  - limbaj poetic surprinzător (Nichita Stănescu)
  - limbajul „voit prostesc” (Marin Sorescu)
  - întoarcerea la lirism
  - insolitul imaginilor artistice
  - noutatea expresiei poetice și a viziunii
  - subiectivitatea și afectivitatea se împletesc cu puterea expresivă a limbajului
-
- *alkotói érzékenység*
  - *a képzelet kiterjesztése*
  - *tisztaság és fantázia*
  - *érzékenység és ironia*
  - *metafora előnyben részesítése (kétértelműség)*
  - *meglepő költői nyelvezet*
  - *„akaratlagosan bolond” nyelvezet*
  - *visszatérés a lírához*
  - *szokatlan művészi képek*
  - *a költői kifejezés- és látásmód újszerűsége*
  - *a szubjektivitás és érzékenység a nyelv kifejező erejével párosulnak*